

yad ve civarının dışında faaliyet yapmama- yı taahhüt etti. Suûd'un 1875'te ölümü üzerine serbest bırakılan Abdurrahman b. Faysal Bağdat'tan Riyad'a gelerek emir- liği üstlendi. Ancak aile içi çekişmeler de sürdü ve Abdurrahman gerek kardeşleri Abdullah gerekse Muhammed ile uğraş- mak zorunda kaldı. Bu durum fazla sür- medi, 1876'da büyük kardeşi Abdullah'ın lehinde emirlikten çekildi. Abdullah b. Fay- sal'ın ikinci dönemi sorunlu başladı. O sıra- da Cebelşemmer'de ortaya çıkan ve hayli nüfuz kazanan İbnü'r-Reşid ailesinden Mu- hammed b. Reşid ile çekişmelere başla- dı. Suûd ailesinin güven vermemesi dik- kate alındığında Osmanlı Devleti bölgede Reşidîler'in güç kazanmasına göz yumdu, hatta onları destekledi. Fakat bu destek iki taraf arasındaki dengeleri bozmayacak bir şekilde verildi. Muhammed b. Reşid, Suûd ailesinin içindeki çekişmelere müda- hil oldu ve hatta Riyad'ı ele geçirerek Suûd ailesinden pek çok kişiyi katletti. Abdul- lah b. Faysal başta olmak üzere bazı Suûd emirleri Muhammed b. Reşid'in idare mer- kezi Hâil'e (Hâyil) iltica ettiler. Bu durum 1889 yılına kadar devam etti, aynı yıl mü- teciler Riyad'a döndü ve Abdurrahman b. Faysal emirliği tekrar uhdesine aldı. Ancak İbnü'r-Reşid'in müdahaleleri sürdü ve so- nuçta 1891'de Suûd ailesi tamamen Ri- yad'dan çıkarıldı. II. Abdülhamid'in izni ve aile fertlerine verdiği malî tahsisatla Suûdî- ler Küveyt'te ikamet etmeye başladı. 1902 yılında Abdülazîz b. Abdurrahman (Abdü- lazîz b. Suûd, İbn Suûd) Küveyt'ten yanına aldığı adamları ile Riyad'a dönerek şehre girdi, İbnü'r-Reşid'in bıraktığı idareciyi öl- dürdü ve babasını Küveyt'ten geri çağırdı. Bu davetle eski yurduna geri gelen Abdur- rahman b. Faysal emir sıfatıyla yeniden iş- leri idare ederken oğlu Abdülazîz de İbn Reşid ailesi başta olmak üzere eski ha- sımlarıyla uğraşmaya başladı. Yeni geliş-

meler karşısında Osmanlı Devleti bölgeye Kasım askerî harekâtı adıyla bir harekât düzenlediyse de Abdülazîz'i durduramadı. İki taraf arasında varılan bir anlaşma ne- ticesinde Suûdîler'e yeniden kaymakam- lık statüsü verildi ve Abdurrahman b. Fay- sal, Riyad kaymakamı tayin edildi. Teorik olarak böyle olsa da işler fiilen oğlu Abdü- lazîz b. Abdurrahman'ın elinde idi. Olduk- ça zeki ve muhteris bir kişi olan Abdülazîz kabilelerle yaptığı ittifaklar ve çölde kur- duğu yerleşim yerleri (Hicer) sayesinde hayli güç kazandı. İhvan diye isimlendiril- len yerleşimciler gerektiğinde askerî güç olarak kullanılmak üzere eğitildi. Balkan Harbi sırasında bölgede meydana gelen askerî boşluktan faydalanarak Lahsâ mu- tasarrıflığının merkezi Hüfûf'taki küçük müfrezeyi ve Osmanlı memurlarını bura- dan çıkarıp bölgeyi ele geçirdi (1913). Bu durum karşısında yabancı müdahalelere meydan vermemek için orta bir yol aray- şına giren Osmanlı Devleti, Mayıs 1914'te Abdülazîz b. Abdurrahman ile bir anlaşma yaptı ve kendisine paşalık rütbesiyle Necid valiliği unvanı verildi. Ancak I. Dünya Sa- vaşı bölgedeki dengeleri alt üst edince Su- ûdî ailesi daha da güç kazandı ve 1932'de resmen bugünkü Suudi Arabistan'ı kurma- yı başardı. Hânedan zamanımızda da ge- niş aile fertleriyle varlığını devam ettirmek- tedir (bk. SUUDİ ARABİSTAN).

BİBLİYOGRAFYA :

BA, İrade Mesâil-i Mühimme, nr. 1800, 1802, 2067; BA, Cevdet-Dahiliye, nr. 1537, 1735; BA, A.DVN, NMH, nr. 17/7; Osman b. Bişr en-Necdî, 'Unvânü'l-mecd fî târîhi Necd (nşr. Abdurrah- man b. Abdüllatif Âlû's-Şeyh), Riyad 1402/1982, tür.yer.; Râşid b. Ali el-Hanbelî b. Ceris, *Müşirü'l- uecd fî ensâbi mülûki Necd* (nşr. Muhammed b. Ömer b. Abdurrahman el-Akil), Riyad 1419/ 1999, s. 12-15, 20-21, 31; *Memorial of the Government of Saudi Arabia*, Cairo 1955, I, 100- 148; İbrâhim b. Sâlih b. İsa, *Târîhu ba'zî'l-havâ- dişi'l-vâkı'a fî Necd ve vefeyâtü ba'zî'l-a'yân ve ensâbihim*, Riyad 1966, tür.yer.; Emin er-Reyhâ-

nî, *Necd ve mülhâkâtüh*, Riyad 1981, s. 59-120; İbrâhim Fasîh b. Sıbgatullah el-Haydarî el-Bağdâ- dî, 'Unvânü'l-mecd fî beyânî ahvâlî Bağdâd ve'l-Başra ve Necd, London 1998, s. 211-230; Zekerîya Kurşun, *Necd ve Ahş'a'da Osmanlı Ha- kimiyeti: Vehhabî Hareketi ve Suud Devleti'nin Ortaya Çıkışı*, Ankara 1998, tür.yer.; Abdullah Sâ- lih el-Useymin, *Târîhu'l-memleketi'l-'Arabiyye- ti's-Su'ûdiyye*, Riyad 1999, I, tür.yer.; *el-Atlasü't- târîhi li'l-memleketi'l-'Arabiyyeti's-Su'ûdiyye*, Riyad 1419/1999, tür.yer.; Hüseyin Halef eş-Şeyh Haz'al, *Târîhu'l-Cezireti'l-'Arabiyye fi'l-'asri's- Şeyh Muhammed b. 'Abdilvehhâb*, Beyrut, ts. (Matâbiu dâri'l-kütüb), tür.yer.; Medâvî er-Reşid, *Târîhu'l-'Arabiyyeti's-Su'ûdiyye beyne'l-kadim ve'l-hâdis*, Beyrut 2002, s. 27-48, 301-303; a.mlf., "Durable and Non-Durable Dynasties: The Ras- hidis and Sa'udis in Central Arabia", *BSMES*, XIX/2 (1992), s. 144-158; A. Musil, *Âlu Su'ûd: Dirâse fi târîhi'd-devleti's-Su'ûdiyye* (trc. Saîd b. Fâyiz İbrâhim Saîd), Beyrut 2003, s. 52-63; J. Goldberg, "The 1913 Saudi Occupation of Has- sa Reconquered", *MES*, XVIII/1 (1982), s. 21-29; Muhammed b. Sa'd eş-Şüveyr, "ed-Dirîyye 'âsi- metü'd-devleti's-Su'ûdiyyeti'l-ûla mekânâtü- he's-siyâsiyye ve't-târîhiyye ve'l-hâdîyye", *ed- Dâre*, XXII/4, Riyad 1417/1997, s. 5-25; Eliza- beth M. Sirriyeh, "Su'ûd, Âl", *EI²* (İng.), IX, 903- 905.

ZEKERİYA KURŞUN

SÜÜDİYYE

(السعودية)

Ebü's-Suûd b. Ebü'l-Aşâyir
el-Vâsıtî el-Bâdirî'nî'ye
(ö. 644/1246)

nisbet edilen bir tarikat
(bk. TARİKAT).

SÜÜ'L-HIFZ

(سوء الحفظ)

Râvinin hâfızasının zayıf ve bozuk
olması anlamında hadis terimi.

Sözlükte "kötü" mânasına gelen sū' ke- limesiyle "ezberlemek" anlamındaki hıfz- dan oluşan bir terkiptir. Bir râvinin naklet- tiği hadislerin ondan alınabilmesi için ez- berindeki hadisi gerektiğinde rivayet ede- cek şekilde hâfızasında saklayabilmesi ge- rekir. Râvi bu özelliğe sahip değilse onun râvide bulunması gereken niteliklerden bi- ri olan zabt özelliğini taşımadığı anlaşılır. Hadis usulünde bir cerh sebebi kabul edi- len bu durum, sūü'l-hıfz terimiyle ifade edi- lir; hâfıza zayıflığı veya bozukluğu bulunan râviye ise seyyü'l-hıfz denir. Hadis tarihinde ezberleme kabiliyeti daima önemini korumuş, zaman içinde hıfz "hangi vasi- tayla olursa olsun öğrenilen hadisi aynen koruyup nakletme" mânası kazanmıştır. Bu sebeple hadislerin yazılmasına karşı çıkan bazı âlimler de hâfızası zayıf olanların riva-

Abdülazîz b. Suûd zamanında Suûd ailesi

yet ettikleri hadisleri yazmalarına izin vermiştir. Hâfıza bozukluğuna, râvinin hatasının doğrusundan çok veya hatasıyla doğrusunun eşit olmasıyla karar verilir. Hâfıza bozukluğu ya râvide sürekli bulunan bir durumdur veya onun yaşanması, başına bir felâket gelmesi, rivayetlerinde kitaplarına dayanıyorsa kitaplarının kaybolması yahut gözlerini kaybettikten sonra rivayette bulununca yanlışlıklar yapması gibi bir sebeple sonradan meydana gelir (bk. İH-TİLÂT). Bazı âlimler birinci durumda bulunan râvinin rivayetini şâz olarak nitelendirir. Hâfızası bozuk olan râvinin rivayeti itibar için (hadisin başka bir rivayetinin olup olmadığını araştırmak üzere) alınabilir. Araştır-

ma sonucu o hadisi destekleyen bir rivayet, güvenilirlik yahut öğrenim durumu bakımından daha iyi veya eşit durumda olan biri tarafından da rivayet edilmişse bu hadis kabul edilebilir; böyle bir hadise hasen olmanın diğer şartlarını taşıması halinde "hasen li-gayrihi" denir. Seyyidü'l-hıfz oluşu yüzünden tenkit edilen bir râvî, cerh ve ta'dîl lafızlarını ayrıntılı bir şekilde sınıflandıran Zehebî ve Irâkî'ye göre cerhin beşinci, Sehâvî'ye göre altıncı mertebesinde sayılır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hatîb el-Bağdâdî, *Takvîdül-İlm* (nşr. Yûsuf el-İş), Dimaşk 1974, s. 65-68; Kâdî İyâz, *el-İlmâ'* (nşr. Seyyid Ahmed Sakr), Kahire 1389/1970, s. 58; İb-

nû's-Salâh, *'Ulûmü'l-hadîs*, s. 84; Şemseddin es-Sehâvî, *Fethu'l-muğîs* (nşr. M. Abdülmuhsin el-Ketbî), Medine 1388/1968, I, 64, 346; Ali el-Kârî, *Şerhu Nuḥbeti'l-fiker*, İstanbul 1327, s. 122, 160-162, 234; Emîr es-San'ânî, *Tavḫîḫü'l-efkâr* (nşr. M. Muhyiddin Abdülhamîd), Kahire 1366, I, 184; Tâhir el-Cezâîrî, *Tevcîhü'n-nazar* (nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde), Beyrut 1416/1995, II, 553, 886; *Tecrid Tercemesi*, Mukaddime, I, 333, 396; Emin Âşıkutlu, *Hadiste Ricâl Tenkidi*, İstanbul 1997, s. 101.

ABDULLAH AYDINLI

SUVEYLİH

(bk. SÂLİH).